STM:N EU-TOIMINNAN JA -VAIKUTTAMISEN SUUNNITELMA: SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN EU-PRIORITEETIT VUODELLE 2017

1) Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari
2) Sukupuolten tasa-arvo
3) Työsuojelu
4) Genominmuokkaustekniikoihin liittyvän EU-lainsäädännön uudistaminen
5) Sosiaaliturvan koordinaatioasetus

Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari

Komission tiedonanto Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarista on merkittävä aloite. Suomi tukee EU-tason keskustelun käymistä sosiaalisista oikeuksista ja pitää asian esille nostamista positiivisena.

Suomelle on erittäin tärkeää, että pilari on avoin kaikille EU-maille - ei vain euromaille. Sosiaalinen ulottuvuus tulisi huomioida paremmin kaikessa EU-päätöksenteossa, mukaan lukien talouspolitiikka. Hyvinvointinäkökulman systemaattinen huomioiminen tasapainottaisi keskeisiä EU-politiikkoja ja toisi EU:ta lähemmäksi kansalaisia. Rakenteet sosiaalisen sektorin asiantuntemuksen hyödyntämisen vahvistamiseen ovat jo olemassa (makrotalouden epätasapainoa koskeva prosessi, eurooppalainen ohjausjakso), mutta niiden käyttöä tulisi tehostaa. Myös komission vaikutustenarviointiprosessi, mukaan lukien hyvinvointivaikutukset, voisi olla vahvempi.

Suomi korostaa, ettei sosiaalisen pilarin tule johtaa oikeudellisesti sitoviin instrumentteihin tai toimivaltamuutoksiin sosiaalisektorilla. Pilari ei saa myöskään muodostua EU:n sisäiseksi tulonjakoinstrumentiksi. Esimerkiksi yhteisistä eurooppalaisista työttömyys- tai eläkerahastoista ei tulisi tässä yhteydessä keskustella. Suomi ei myöskään tue sitovien minimistandardien luomista. Sen sijaan tulee huomioida jo olemassa olevat sitoumukset, esimerkiksi liittyen EU:n perusoikeuskirjaan.

Sosiaalisesta pilarista käytävän keskustelun yhteydessä Suomi haluaa edistää erityisesti sukupuolinäkökulmaa ja tasa-arvotavoitteita. Tasa-arvon edistäminen on keskeinen seikka puhuttaessa eurooppalaisista sosiaalisista oikeuksista ja se tulisikin ottaa mukaan läpileikkaavasti osaksi sosiaalisten oikeuksien pilarin temaattisia alueita.

Sukupuolten tasa-arvo

Jatkamme ja vahvistamme tasa-arvon edistämistä EU:ssa kaksoisstrategialla, joka pitää sisällään sekä erityistoimia tasa-arvon esteiden poistamiseksi että sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen unionin kaikkeen päätöksentekoon. On tärkeää, että komission strateginen sitoutuminen sukupuolten tasa-arvoon vuosille 2016–2019 toimeenpannaan tehokkaasti.

Suomi pitää tärkeänä komission tulevaa toimenpidepakettia työn ja perheen yhteensovittamiseksi. Sukupuolten tasa-arvo, naisten työllisyysasteen nosto ja työn ja perheen yhteensovittaminen naisten ja miesten eri elämänvaiheissa ovat tärkeitä tavoitteita. Pidämme tärkeinä monipuolisia toimia työn

Meritullinkatu 8, Helsinki
PL 33, 00023 VALTIONEUVOSTO
www.stm.fi

Puhelin 0295 16001
Telekopio 09 6980 709

e-mail: kirjaamo@stm.fi
etunimi.sukunimi@stm.fi

ja yksityiselämän yhteensovittamisen helpottamiseksi sekä naisten ja miesten tasa-arvoisen osallistumisen edistämistä työhön ja hoivaan. Katsomme myös, että EU:n tulee jatkaa toimiaan työelämän tasa-arvon ja samapalkkaisuuden toteuttamiseksi mm. palkka-avoimuuden lisäämisen avulla. Suomi tukee sukupuolten tasapuolista edustusta suurten pörssiyhtiöiden hallituksissa koskevan direktiiviesityksen tavoitteita ja myötävaikuttaa direktiivin hyväksymiseen. Suomi tukee myös EU:n pyrkimystä liittyä Istanbulin sopimukseen naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.

Sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista pidämme erityisen tärkeänä Eurooppa2020-strategiassa ja sen seurannassa sekä sosiaalisten oikeuksien pilarissa. Sukupuolinäkökulma ja tasa-arvotavoitteet tulisi ottaa mukaan läpileikkaavasti osaksi sosiaalisten oikeuksien pilarin temaattisia alueita.

Työsuojelu

Tuemme EU:n hyväksymää uutta työsuojelustrategiaa (2014–2020), joka korostaa työsuojelulainsäädännön toimeenpanon tärkeyttä, erityisesti mikro- ja pienyrityksissä parantamalla käytännön työkaluja uusien riskien (esim. bio- ja nanoteknologiasta), tuki- ja liikuntaelinten sairauksien ja kemiallisten sekä psykososiaalisten riskien huomioonottamiseksi, sekä työhön liittyvien sairauksien ehkäisemisiksi.

Edistämme työsuojelustrategian toimeenpanoa koskevien neuvoston päätöslauselmien toimeenpanoa. Päätöslauselmissa korostetaan työsuojelun puitedirektiivijärjestelmän toimivuuden merkitystä ja painotetaan uuden työsuojeluagendan käynnistämistä koskien erityisesti syöpävaarallisia aineita, tuki- ja liikuntaelinten kuormitusriskejä ja psykososiaaliset riskit. Kaksi viimemainittua aiheuttavat suurimman osan menetetyistä työpäivistä.

Syöpävaarallisia altisteita koskevan direktiivin meneillään oleva päivitys on vietävä loppuun ja uusien raja-arvojen asettamista uusille syöpävaarallisille altisteille tulee jatkaa Työterveyden ja työturvallisuuden neuvoa antavan komitean (Advisory Committee on Health and Safety at Work (ACSH) hyväksymien esitysten pohjalta. Lisäksi varaudumme päivittämään vanhentuneita (käsinostot ja näyttöpäätteet) direktiivejä holistiseksi tuki- ja liikuntaelinten riskejä käsitteleväksi instrumentiksi. Päivitetyillä ajantasaisilla työsuojeludirektiiveillä on positiivisia taloudellisia - ja terveysvaikutuksia. Samalla ne vähentävät yritysten tarpeetonta hallinnollista taakkaa ja antavat EU:n yrityksille tasavertaisemman kilpailukentän.

Edistämme työpaikan työorganisaatioon ja sosiaaliseen ympäristöön liittyvien riskien (psykososiaaliset riskit) arviointia mahdollista EU-tason käsittelyä varten keräämällä taustamateriaalia, hyviä esimerkkejä ja evidenssiä. Ko. ongelmat aiheuttavat noin kolmanneksen menetetyistä työpäivistä.

Tuemme komission aloitteita EU:n työsuojelulainsäädännön kehittämiseksi ja päivittämiseksi (COWI ym:n evaluaatio: ”Evaluation of the Practical Implementation of the EU Occupational Safety and Health (OSH) Directives in EU Member States”), jotka parantavat työoloja, sekä tarpeettomien hallinnollisten kustannusten vähentämiseksi ilman, että työsuojelun taso heikkenee. Suunnitelmat evaluaation jälkiseurauksiksi (lainsäädännön mahdollinen uudelleenkirjoittaminen) ennakoidaan julkistettavaksi loppuvuodesta 2016. Komissio on kertonut aikeekseen työterveyttä ja -turvallisuutta koskevan puitedirektiivin päivittämisen, ja mahdollisen ehdotuksen antamisen Slovakian puheenjohtajuuskaudella (EUE2016-02141).

Genominmuokkaustekniikoihin liittyvän EU-lainsäädännön uudistaminen

Perinteisen geenitekniikan ja uusien genomimuokkaustekniikoiden kohdalla ollaan tilanteessa, jossa alaa koskevat säädökset ovat teknisen kehityksen myötä vanhentuneet ja säädösten nykyinen soveltamisala on epäselvä. Juridisesti epäselvä tilanne haittaa jo nyt teknologian hyödyntämistä useilla toimialoilla. Tämä heijastuu tulevaisuudessa yhä enemmän myös STM:n toimialalle, jossa genominmuokkaustekniikat ovat lääketieteellisen tutkimuksen keskeinen työkalu ja jossa ne tarjoaisivat uusia keinoja sekä terapiakäytössä että tartuntatautien ehkäisyssä.

Suomen tulisikin pyrkiä edistämään kaikin tavoin genominmuokkaustekniikoihin liittyvän lainsäädännön (geenitekniikkadirektiivit 2001/18/EY ja 2009/41/EY) pikaista uudistamista ja soveltamisalan selventämistä nykytilanteen tasalle. Tässä yhteydessä on korostettava sektorienvälisen koordinaation tärkeyttä, jotta alan nykyinen osin päällekkäistä ja ristiriitaista säädöstilannetta saataisiin purettua. Uudistamistyössä olisi myös otettava huomioon, että eräistä geenitekniikan sovelluksista on nykyään saatavilla runsaasti kokemusperäistä tutkimustietoa. Eettinen keskustelu eräistä genominmuokkaustekniikoiden sovelluksista on jo maailmalla käynnistynyt. Tekniikoita voidaan käyttää myös ihmisgenomin muokkaamiseen. Suomen olisi otettava keskustelussa jo alkuvaiheessa aktiivinen rooli erityisesti tekniikoiden terveyssovellusten osalta, sillä eettiset näkökohdat tulevat vaikuttamaan uusien genominmuokkaustekniikoiden sääntelyyn ja soveltamismahdollisuuksiin myös meillä.

Sosiaaliturvan koordinaatioasetus

EU:n sosiaaliturvan koordinaatiolainsäädännön uudistamisella on kauaskantoisia vaikutuksia ja uudistamistyö tulee oletettavasti kestämään useita vuosia. Viimeisimpien arvioiden mukaan komission ehdotus annettaisiin joulukuussa 2016.

Komission ehdotus tulee todennäköisesti kattamaan virheiden ja väärinkäytösten estämistä koskevia määräyksiä, perhe-etuuksien eksportointia ja perhe-etuuksien kategorisointia koskevia määräyksiä, työttömyysturvaa koskevien määräysten muutoksia sekä pitkäaikaishoitoetuuksia koskevia uusia määräyksiä. Pitkäaikaishoitoetuuksia koskevilla määräyksillä voi olla vaikutuksia mm. omaishoidontukeen ja vammaispalvelulain mukaiseen henkilökohtaiseen avustajaan.

Koordinaatiolainsäädännön osalta on myös muita uudistamistarpeita kuin edellä kuvatut. Nämä liittyvät mm. työelämän muutoksiin (esim. pätkätyöt) ja jäsenvaltioiden kansallisten lainsäädäntöjen muutoksiin, joilla etuuksien myöntämisen perusteena on asetettu aktivointitoimenpiteitä.

Suomen tavoitteena on edistää sosiaaliturvan koordinointisääntöjen selkeyttämistä ja jäsenvaltioiden välistä oikeudenmukaista kustannusten jakoa. Suomi pitää tärkeänä, että uudistuksessa selkeytetään myös potilaiden liikkuvuusdirektiivin ja koordinaatioasetuksen suhdetta. Osallistumme aktiivisesti sosiaaliturvakoordinaatiota koskevaan yhteistyöhön. STM:n vaikuttamistyössä on tuotu esille Suomen sosiaaliturvajärjestelmän kannalta keskeisiä kysymyksiä, kuten yksilöllisiä oikeuksia ja järjestelmän läpinäkyvyyttä. Toimeentulotukea ei lueta koordinaation piiriin. Keskeinen prioriteetti on sosiaaliturvan koordinaation aito yksinkertaistaminen ja nykyaikaistaminen. Perhe-etuuksien maksamisessa tulee jatkossa antaa lapsen asuinmaalle suurempi merkitys.